

Tomasz Koziello¹

**Sprawozdanie z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej
Geografia wyborcza Polski.
Interpretacje postaw i zachowań obywateli,
Rzeszów, 5–6 grudnia 2016 r.**

W dniach 5–6 grudnia 2016 r. na Uniwersytecie Rzeszowskim odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa zatytułowana *Geografia wyborcza Polski. Interpretacje postaw i zachowań obywateli*. Została ona zorganizowana przez Instytut Nauk o Polityce UR oraz Sekcję Badań Wyborczych Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych. W skład komitetu naukowego weszli: dr hab. prof. UR Wojciech Furman, dr hab. prof. UR Sabina Grabowska, dr hab. prof. UR Radosław Grabowski, dr hab. prof. UR Agnieszka Pawłowska, dr hab. Agnieszka Turska-Kawa oraz dr hab. Waldemar Wojtasik. Przewodniczącą komitetu została prof. A. Pawłowska, dyrektor Instytutu Nauk o Polityce oraz prezes Oddziału Rzeszowskiego PTNP. Komitet organizacyjny tworzyli natomiast dr Tomasz Koziello i dr Dominik Szczepański. W konferencji wzięły udział 42 osoby, reprezentujące 13 ośrodków naukowych z Polski i zagranicą: Politechnikę Białostocką, SWPS Uniwersytet Humanistyczno-społeczny w Warszawie, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytet Masaryka w Brnie, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Uniwersytet Rzeszowski, Uniwersytet Szczeciński, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Uniwersytet Warszawski i Uniwersytet Wrocławski.

¹ Dr Tomasz Koziello, Instytut Nauk o Polityce Uniwersytetu Rzeszowskiego, al. mjr. W. Kopisto 2a, 35-959 Rzeszów, e-mail: koziello@poczta.onet.pl

Tematyka konferencji koncentrowała się na 10 zagadnieniach merytorycznych. Były to: 1) specyfika wyborcza województw, 2) wpływy polityczne partii politycznych na podstawie wyników wyborów w poszczególnych województwach, 3) ciągłość i zmiana preferencji politycznych, 4) zróżnicowanie preferencji wyborczych według rodzajów wyborów, 5) uwarunkowania i zróżnicowanie preferencji wyborczych według województw, 6) wpływ regulacji prawnych na wyniki wyborów, 7) regionalne zróżnicowania aktywności i bierności wyborczej Polaków i jej przyczyny, 8) zróżnicowanie miasto–wieś jako os podziałów politycznych, 9) wpływ programów wyborczych na oczekiwania społeczne oraz 10) wpływ mediów na kształtowanie preferencji wyborczych Polaków i wyniki wyborcze. Prelegenci w swoich wystąpieniach analizowali poszczególne aspekty i wyjaśniali przyczyny zachowań wyborczych obywateli w elekcjach od 1990 do 2015 r.

Konferencja została podzielona na sesję plenarną oraz sześć paneli dyskusyjnych. Sesja plenarna i 4 panele odbyły się 5 grudnia, zaś 2 panele – 6 grudnia. W czasie sesji plenarnej, której przewodniczyła dr hab. prof. UR Agnieszka Pawłowska, zabrało głos 10 prelegentów, podzielonych na dwie grupy. Jako pierwszy swoje wystąpienie zaprezentował dr hab. prof. UW Robert Alberski (Uniwersytet Wrocławski), który przedstawił referat zatytułowany *Przesunięcie poparcia wyborczego w wyborach do sejmików województw w latach 2010–2014*. Celem wystąpienia było zaprezentowanie przestrzennej dynamiki zmian na regionalnych scenach politycznych w wyborach do sejmików wojewódzkich w latach 2010–2014 oraz wyjaśnienie przyczyn takich zachowań wyborczych. Dr hab. Agnieszka Turska-Kawa (Uniwersytet Śląski) przedstawiła referat pod tytułem *Preferowane wartości podstawowe jako czynnik geograficznie różnicujący zachowania wyborcze*. Zanalizowała w nim rolę wartości podstawowych (takich jak m.in. władza, bezpieczeństwo, tradycja, życzliwość i uniwersalizm) w podejmowaniu przez wyborców decyzji o poparciu konkretnych ugrupowań politycznych. Dr hab. prof. UW Rafał Chwedoruk (Uniwersytet Warszawski) zaprezentował wystąpienie pod tytułem *Regionalne zróżnicowanie poparcia w wyborach parlamentarnych po 2004 roku dla socjaldemokracji w Polsce na tle innych państw Europy Środkowej i Wschodniej*. Jego celem była analiza poparcia dla partii socjaldemokratycznych w Bułgarii, Czechach, Polsce, Rumunii, Słowacji i na Węgrzech. Dr hab. Dominik Sieklucki (Uniwersytet Jagielloński) wystąpił z referatem *Pozycja partii postpezetpeerowskiej lewicy na polskiej scenie politycznej w perspektywie wyborów pre-*

zydenckich i parlamentarnych 2015 roku. Zanalizował w nim przyczyny stopniowej utraty społecznego poparcia przez Sojusz Lewicy Demokratycznej, począwszy od wyborów 2004 r. Ostatnim prelegentem pierwszej części sesji plenarnej był dr hab. prof. UAM Roman Matykowski (Uniwersytet im. Adam Mickiewicza), który zaprezentował referat autorstwa swojego i dr Katarzyny Kulczyńskiej (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza) *Kobiety w drodze do Sejmu: początki demokracji i okres „przywileju” kwotowego: w poszukiwaniu mechanizmów w kontekście przestrzennym*. Celem była analiza prawnych i politycznych uwarunkowań wzrostu liczby kobiet w polskim Sejmie. Po wystąpieniach nastąpiła dyskusja, a po niej krótka przerwa.

Drugą część sesji plenarnej otworzył dr hab. Waldemar Wojtasik (Uniwersytet Śląski), prezentując referat pod tytułem *Specyfika zachowań wyborczych w Zagłębiu Dąbrowskim*. Autor analizował w nim przyczyny oraz skutki postaw wyborczych mieszkańców tego obszaru. Kolejnym z prelegentów był dr hab. prof. UR Wojciech Furman (Uniwersytet Rzeszowski), który przedstawił referat pod tytułem *Sprawozdawcy czy doradcy? Działania dziennikarzy gazet regionalnych „Nowiny” i „Głos – Dziennik Pomorza” w parlamentarnej kampanii wyborczej w 2015 roku*. Została w nich zanalizowana treść publikacji wyborczych dwóch regionalnych dzienników jednego wydawcy z dwóch przeciwległych regionów Polski pod kątem przybliżenia czytelnikom sylwetek kandydatów i programów wyborczych poszczególnych komitetów. Dr hab. prof. US Łukasz Tomczak (Uniwersytet Szczeciński) przedstawił referat pod tytułem *Partie i ugrupowania polityczne w województwie zachodniopomorskim. Analiza wyników wyborczych*. Jego celem było omówienie wyników wyborczych w wyborach parlamentarnych i samorządowych na terenie województwa w latach 1998–2015 oraz wyjaśnienie przyczyn wzrostu i spadku poparcia poszczególnych ugrupowań. Dr hab. prof. US Maciej Drzonek (Uniwersytet Szczeciński) wygłosił referat pod tytułem *Pochwała bezpartyjności? Paradoksy zachowań elektoratów partyjnych w wyborach prezydenta Szczecina*. Wyjaśnił w nim przyczyny wygranych bezpartyjnych kandydatów na prezydenta miasta nad kandydatami partii politycznych. Jako ostatni z mówców sesji plenarnej wystąpił dr hab. Jarosław Flis (Uniwersytet Jagielloński) z referatem zatytułowanym *Strukturyzacja przestrzenna rywalizacji wyborczej w gminach*. Prelegent omówił i wyjaśnił, w jaki sposób rywalizacja polityczna w gminach wpisuje się w podział na okręgi mandatowe. Po tym wystąpieniu nastąpiła dyskusja.

Po przerwie obiadowej równolegle odbyły się dwa panele dyskusyjne. W panelu I, prowadzonym przez dr hab. A. Turską-Kawę, uczestniczyło 4 prelegentów. Dr Beata Stępień-Załuca (Uniwersytet Rzeszowski) w referacie pod tytułem *Rola środków nowoczesnej komunikacji w wyborach* omówiła funkcje nowoczesnych mediów podczas kampanii wyborczych. Mgr Marta Bodys (Uniwersytet Wrocławski) zaprezentowała referat zatytułowany *Przestrzenny wymiar komunikacji partii politycznych w mediach społecznościowych. Analiza na przykładzie kampanii wyborczej do parlamentu w 2015 roku*. Celem wystąpienia była analiza wykorzystywania mediów społecznościowych przez komitety wyborcze w kampanii 2015 roku. Mgr Agata Olszanecka-Marmola (Uniwersytet Śląski) przedstawiła referat pod tytułem *Obraz Polski w telewizyjnej reklamie politycznej z kampanii parlamentarnych 2011 i 2015*, w którym zanalizowała spoty wyborcze głównych rywali politycznych oraz pokazała wpływ telewizji na świadomość polityczną wyborców. Natomiast mgr Aldona Ziobro (Uniwersytet Rzeszowski) w referacie pod tytułem *Wolność prasy a ochrona prywatności polityków w kampanii wyborczej* zanalizowała problem ochrony prawnej prawa do prywatności polityków jako osób publicznych, zakresu przysługującej im ochrony oraz wskazała granice dozwolonej ingerencji prasy w prywatność osób publicznych.

Drugi panel, prowadzony przez dr. hab. W. Wojtasika, miał 5 prelegentów. Jako pierwszy zaprezentował się dr Jan Gałkowski (Uniwersytet Rzeszowski), który w referacie *Wybory do Senatu w okręgu wyborczym 56 w roku 2015 – analiza kampanii wyborczej i wyników wyborczych* omówił i wyjaśnił przyczyny zwycięstw partii prawicowych w tym okręgu. Dr Ewelina Kancik-Kołtun (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej) przedstawiła referat zatytułowany *Partie polityczne i ugrupowania bezpartyjne w wyborach samorządowych na poziomie gmin miejsko-wiejskich województwa lubelskiego*. Zanalizowała w nim i porównała wyniki wyborów samorządowych do rad i na burmistrza, zwracając główną uwagę na bezpartyjność lub afiliację partyjną kandydatów w poszczególnych latach. Dr Tomasz Madras (Politechnika Białostocka) w wystąpieniu *Geografia wyborcza województwa podlaskiego* zanalizował zróżnicowanie polityczne różnych części województwa oraz wyjaśnił jego przyczynę. Mgr Daniel Kerekes (Uniwersytet Masaryka) przedstawił wystąpienie pod tytułem *Can urban social conflict explain spatial variability of voting preferences in urban area?*, w którym podjął się odpowiedzi na pytanie o zależność między rodzajem konfliktów spo-

łecznych w miastach a preferencjami wyborczymi ich obywateli. Ostatni prelegent, mgr Wojciech Kasprzyk (SWPS Uniwersytet Humanistyczno-społeczny), zaprezentował referat *Ewolucja systemowa? Co dają nam JOWY? Przykład województwa dolnośląskiego*, którego treścią była analiza 4 miast tego województwa w świetle przemian systemu wyborczego i wprowadzenia okręgów jednomandatowych.

Kolejne dwa panele po przerwie również odbyły się równolegle. W panelu III, który prowadził dr hab. D. Sieklucki, zabrano głos 6 prelegentów. Pierwszy z nich, dr Mariusz Śladkowski (Uniwersytet Śląski) w wystąpieniu pod tytułem *Status prawny komisarza wyborczego* przybliżył rolę jednego ze stałych organów wyborczych. Dr Joanna Uliasz (Uniwersytet Rzeszowski) wystąpiła z referatem zatytułowanym *Regulacje krajowego prawa wyborczego a kształtowanie się zjawiska celebrytyzacji i tabloidyzacji kampanii wyborczych*. Autorka podjęła się odpowiedzi na pytanie o potrzebę wprowadzenia regulacji prawnych uniemożliwiających kandydowanie osób bezideowych, których celem jest jedynie zdobycie władzy. Mgr Martyna Kopcińska (Uniwersytet Warszawski) w referacie *Jednomandatowe okręgi wyborcze a wybrane aspekty funkcjonowania lokalnej sceny politycznej* ukazała konsekwencje zmiany systemu wyborczego do rad gmin w Polsce dla wyników wyborów. Mgr Robert Przybyła zaprezentował referat pod tytułem *Aktywność wyborcza osób niepełnosprawnych po zmianie kodeksu wyborczego*, w którym zanalizował wpływ zmian w prawie wyborczym na wzrost udziału osób niepełnosprawnych w wyborach. Ostatnimi z prelegentów byli lic. Dominik Boratyn i lic. Damian Wicherek (Uniwersytet Rzeszowski), którzy w referacie *Preferencje wyborcze Polaków w wyborach do Parlamentu Europejskiego w 2009 i 2014 r.* ukazali zmiany preferencji wyborczych obywateli polskich na przestrzeni ostatnich kilku lat.

Panel IV, prowadzony przez prof. R. Alberskiego, miał 5 prelegentów. Pierwszy z nich, dr Radosław Marzęcki (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN), w referacie zatytułowanym *Światopogląd jako determinanta zachowań wyborczych młodych Polaków w 2015 roku* scharakteryzował, w jaki sposób wyznawane przez wyborców młodego pokolenia wartości miały wpływ na podejmowane przez nich decyzje wyborcze. Dr Katarzyna Zawadzka (Uniwersytet Szczeciński) zaprezentowała referat pod tytułem *Działacze środowiska LGBT na polskiej scenie politycznej*, w którym omówiła aktywność polityków tego środowiska w kampaniach wyborczych, ich wyniki wyborcze i partycypację w strukturach władzy. Mgr Małgorzata Posyłek (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN) w wy-

stąpieniu *Kobiety w wyborach samorządowych. Próba zidentyfikowania relacji pomiędzy poziomem poparcia a zróżnicowaniem regionalnym* Polski podjęła się zidentyfikowania i uporządkowania czynników wpływających na poziom poparcia dla kobiet w ujęciu regionalnym. Mgr Agnieszka Ignasiak (Uniwersytet Szczeciński) w referacie pod tytułem *Preferencje wyborcze elektoratu wybranych miast średniej wielkości w Polsce w latach 2001–2015* ukazała zmiany preferencji mieszkańców miast niebędących powiatami grodzkimi, których organem wykonawczym jest prezydent. Natomiast lic. Karol Piękoś (Uniwersytet Rzeszowski) w wystąpieniu *Preferencje wyborcze mieszkańców gminy Hyżne w świetle wyborów parlamentarnych 2007–2015* zanalizował przepływ elektoratu między komitetami wyborczymi w tym okresie.

6 grudnia odbyły się ostatnie dwa panele. Panel V prowadził dr hab. Jarosław Flis. Zabrało w nim głos 6 prelegentów. Mgr Damian Stolicki (Uniwersytet Jagielloński) w referacie *Zależność liczby mandatów od liczby głosów jako narzędzie badania zjawiska gerrymanderingu w wyborach do rad gmin* podjął się odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób podział gmin na okręgi może faworyzować niektóre ugrupowania. Dr Monika Sidor (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej) przedstawiła referat pod tytułem *Zjawisko koabitacji w największych polskich miastach*, w którym omówiła jego skutki dla lokalnej polityki. Dr Justyna Wasil (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej) w wystąpieniu *Koabitacja na poziomie gminnym po wyborach z 2014 roku. Przykład województwa świętokrzyskiego* przedstawiła konsekwencje tego zjawiska, zwłaszcza w sytuacji, kiedy organ wykonawczy i uchwałodawczy nie mogą się porozumieć. Dr Paweł Hayn w referacie pod tytułem *Wybory samorządowe do Rady Miasta Dębica w 2010 i 2014 roku – analiza porównawcza* zanalizował wyniki wyborów ze szczególnym uwzględnieniem wpływu wprowadzenia okręgów jednomandatowych na układ sił politycznych w mieście, aktywność wyborczą mieszkańców, liczebność reprezentacji kobiet w wyborach i liczbę radnych niezależnych. Mgr Katarzyna Molska (Uniwersytet Szczeciński) w swoim wystąpieniu *Bierność wyborcza w miastach, „miasteczkach” i wsiach. Wybory 2000–2015 na Pomorzu Zachodnim* scharakteryzowała zjawisko bierności wyborczej oraz jego zmiany na przestrzeni lat. Ostatnia prelegentka w tym panelu, mgr Sylwia Barwińska (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego), w referacie pod tytułem *Absencja wyborcza w wyborach samorządowych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego* ukazała wielkość i rozmieszczenie bierności wyborczej mieszkańców województwa w elekcjach 1998–2014.

Ostatni z paneli, panel VI, prowadził dr hab. prof. UR Krzysztof Żarna (Uniwersytet Rzeszowski). Wystąpiło w nim 5 prelegentów. Dr Katarzyna Kuć-Czajkowska (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej) zaprezentowała referat *Konsekwencje wzmocnienia organu wykonawczego w polskich gminach – raport z badań*, w którym omówiła skutki zjawiska koabitacji na poziomie gminnym. Mgr Maciej Marmola (Uniwersytet Śląski) przedstawił referat pod tytułem *Geografia wyborcza a parlamentarny sukces autentycznie nowych partii w Polsce*. Jego celem była analiza wyników wyborczych i przestrzennego rozkładu poparcia na obszarze Polski dla partii niezwiązanych genetycznie ze środowiskiem postkomunistycznym i postsolidarnościowym. Mgr Magdalena Piskorek (Uniwersytet Warszawski) w wystąpieniu *Nieważne głosy w wyborach parlamentarnych w Polsce w latach 2001–2015 z perspektywy badań geograficzno-politycznych* ukazała przestrzenny rozkład głosów nieważnych w wyborach do Sejmu i Senatu, dynamikę zmian tego zjawiska w czasie i przestrzeni oraz korelację głosów nieważnych z frekwencją wyborczą. Mgr Magdalena Wojtaszczyk (Uniwersytet Warszawski) zaprezentowała referat pod tytułem *Pomorskie vs opolskie – zróżnicowanie zachowań wyborczych mieszkańców województw w kontekście obecności mniejszości narodowych i etnicznych oraz grup regionalnych*, w którym omówiła wpływ ludności niepolskiej tych województw na wyniki wyborów. Podobny charakter miał referat ostatniej z prelegentek, którą była mgr Natalie Fox (Uniwersytet Jagielloński). W referacie przygotowanym wspólnie z mgr. Jakubem Firlusem (Uniwersytet Jagielloński), zatytułowanym *Korelacje językowych praw mniejszości narodowych i etnicznych a prawo do reprezentacji na szczeblu lokalnym i krajowym – analiza na gruncie województwa śląskiego i opolskiego* omówiła wpływ tożsamości narodowych i etnicznych na wyniki wyborów. Po tym wystąpieniu nastąpiła dyskusja, następnie prowadzący zakończył panel. Na zakończenie obrad dr Dominik Szczyński podziękował za udział w konferencji wszystkim prelegentom oraz słuchaczom.